

VRIJHEID

'Zij hebben hun leven gegeven voor onze vrijheid....'

Dat zei mijn moeder heel plechtig toen ik een kleine jongen was. We stonden op de winderige parkeerplaats van de militaire begraafplaats in mijn geboortedorp Oosterbeek. Een klein dorpje met toen ongeveer 15.000 inwoners aan de rand van de Veluwe. Tegen Arnhem aan.

Een open plek in het bos waar je, als je door een groot hek liep eerst een monument tegenkwam. Een soort grote sokkel zonder beeld erop maar met daarop de tekst 'Their Name Liveth for Evermore'. Hun Naam zal voor altijd voortleven...In grote zwarte letters.

'Hoe bedoel je?' vroeg ik aan mijn moeder. Ik was 10 en het was eigenlijk de eerste keer dat ik hier kwam.

Ik wist wel van de oorlog. Ik wist wel van de felle strijd die mijn geboortedorp zwaar getroffen had. Van de doden en de ellende. Maar ik was 10 jaar oud. Ik wilde Joop Zoetemelk worden, de wielrenner. Of als ik niet aan het fietsen was voetbalde ik met mijn vriendjes tot de zon onder ging. Of we speelden diezelfde vreselijke Tweede Wereldoorlog na...In de uiterwaarden. In de smakkende klei van de soms buiten zijn oevers tredende rivier de Rijn.

Met houten geweren en een plastic helm op. Heel hard 'pang pang' roepend. En 'Jij bent dood' zonder ons te beseffen wat dat betekende.

'Zij hebben hun leven gegeven zodat wij nu kunnen leven zoals we doen..' zei mijn moeder nog een keer en ze kneep even in mijn hand. 'Nu stil zijn..'

We liepen door de poort naar het monument waar een enorme krans was neergelegd. Er omheen lagen zo veel bloemen en kleine kransen dat de tekst op de sokkel bijna niet meer te lezen was.

Op het open veld had de wind vrij spel en sommige kleine kransen rolden weg bij de vaalwitte steen waar ze voor neergezet waren. Mannen in uniform liepen er achteraan en legden ze weer terug. Nu plat, zodat de wind ze met rust zou laten.

In mijn linkerhand had ik een roos. Door de bloemist zorgvuldig in cellofaan verpakt. Zonder de slingers die je er normaal bij kreeg. Van dat gekleurde lint dat ging krullen als hij in een vloeiende beweging zijn schaar er langs haalde. Maar niet voor deze gelegenheid. De bloemist wist waar het voor was. Geen gelegenheid voor slingers. Maar voor een mooie ingetogen rode roos.

Op school was precies uitgelegd wat we hier gingen doen. Ieder jaar was er in het kleine dorp een herdenking van de Slag om Arnhem. Duizenden Engelsen, Canadezen, Amerikanen en Polen probeerden tijdens operatie Market garden in september 1944 de Duisters te verdrijven en een grote slag toe te dienen. Maar de operatie werd verraden. De brug bij Arnhem werd niet ingenomen door de geallieerden, Nederland werd nog niet bevrijd en ging een zware en dodelijke hongerwinter tegemoet.

Een beslissende slag in die oorlog die dus voor een groot deel in de straten, bossen en velden rond mijn dorp werd uitgevochten...en hopeloos werd verloren. Met heel veel doden tot gevolg. Jonge jongens. Die stierven voor onze vrijheid. Althans..dat zei mijn moeder. Ik was pas 10 en wist niet precies wat dat betekende.

Ik zag mijn juf van school die me wenkte. Ik liet mijn moeders hand los en vloog naar haar toe. 'Niet rennen..' riep mijn moeder me achterna.

De rest van mijn klas stond al opgesteld bij de graven. Tussen mijn vrienden Janno en Merlijn in was nog een open plek.

'Kom maar hier staan..' zei juffrouw Schut. En ze leidde me naar de witte steen.

'Unknown Soldier' stond er op. Ik keek naar rechts. Bij Merlijn stond er wel een naam. En ook bij Janno stond een naam en zelfs een rang vermeld. Een sergeant als ik me goed herinner. Maar die van mij.....had geen naam. Ik keek naar mijn moeder die verderop stond te praten met een mevrouw. Ze wees mijn kant op en de mevrouw zwaaide. Ik zwaaide niet terug. Ik wilde aan mijn moeder vragen waarom mijn soldaat geen naam had. Ik wilde weten waarom hij geen naam had? Als hij toch zo iets belangrijks had gedaan als sterven voor onze vrijheid.. Waarom had hij dan geen naam? Er klonk trompetgeschal en door de poort kwamen militairen gelopen. In vol ornaat. Met vlaggen en degenen aan hun riem. Keurig op een rij en met dezelfde passen. De Burgemeester was er ook bij. En iemand van de kerk. Juffrouw Schut legde haar vinger op haar lippen en maakte duidelijk dat we vanaf nu echt stil moesten zijn.

Er werden kransen gelegd. Wel een stuk of 8. Er werd door de burgemeester kort gesproken over deze jonge mannen en hun ultieme opoffering en iedereen was doodstil. Soms werd er gehoest. Van de oude mannen in rolstoelen en met krukken moesten sommigen een beetje huilen. Zij waren er bij geweest. Zij hadden aan die parachute gehangen en waren beschoten door de Duitsers. De meesten werden in de lucht al geraakt en kwamen dood neer, of zwaargewond. Zij die dat overleefden hadden in mijn dorp verscholen in kapotgeschoten huizen geprobeerd ons land te bevrijden en waren ook daar met bosjes om het leven gekomen. Deze mannen waren daar bij geweest. Zouden zij niet weten hoe die van mij dan heette? vroeg ik me af. Iemand moet hem toch gekend hebben?

Op dat moment moesten we allemaal omdraaien en met ons gezicht naar de steen gaan staan. Ik las het nog een keer. Unknown Soldier. De onbekende soldaat. En toen gebeurde er iets gekks.

Ik was 10.Had een regenjas en regenlaarzen aan. Wilde Joop Zoetemelk worden. Deed het aardig op school. Had een lief zusje en geweldige ouders. Ik speelde oorlogje met een houten geweer in de modder en reed op mijn wielervederfiets met spatborden tot ik geen adem meer had.

Huilen deed ik niet. Nooit eigenlijk... Misschien als ik gevallen was, of die keer toen de kat doodging.

Maar nu.. Opeens. Op die wonderige begraafplaats waar ik nog nooit geweest was, moest ik vreselijk hard huilen. Ik hilde dikke tranen terwijl ik mijn rode roos in cellofaan voor de witte steen neerlegde. Unknown Soldier. Hij was doodgegaan omdat hij blijkbaar geloofde dat hij moest gaan vechten. Vechten voor onze vrijheid. Of vechten tegen onze ónvrijheid. Maar was onze vrijheid dan ook zijn vrijheid? En hoe wist hij hoe onze onvrijheid voelde? Hij woonde niet hier...Hij kwam uit Engeland, of Canada... Deze Unknown Soldier stierf voor onze vrijheid, in de lucht aan een parachute, rennend over een akker of in een kapotgeschoten huis in een land dat kilometers ver weg was. Weg van zijn vader en moeder. Van zijn zusje. Misschien wel van zijn wielervedi of zijn dode kat. Weg van school en weg van zijn dromen voor de toekomst.

Kapotgeschoten en zonder naam begraven.

Ik zal niet zeggen dat ik dat als tienjarige daar op dat veld allemaal precies zo kon omschrijven...maar ik voelde het wel. En dat maakte me intens verdrietig.

En voor het eerst van mijn leven was ik twee minuten heel bewust doodstil. Mijn hart klopte als een bezetene in mijn lijf en ik kon het zowat horen. Ik kon iedere slag volgen en tellen. Ik voelde de levenslust en kracht in mijn aderen bruisen terwijl ik naar de witte grafsteen keek en de wind de enige was die geluid mocht maken.

Toen de plaatselijke fanfare na twee minuten van oorverdovende stilte het Wilhelmus inzette durfde ik eigenlijk niet om me heen te kijken. Bang dat ik de enige was die hier stond met het gevoel dat er echt iets gebeurd was. Misschien wel iets veranderd was. Voor altijd... Gestorven voor onze vrijheid. Belangrijk was het dus blijkbaar, vrijheid...Ik droogde mijn tranen en was blij dat Janno en Merlijn ze niet gezien hadden.

'Waarom mag dat niet?' schreeuwde ik tegen mijn vader.

'Omdat je dat gewoon niet doet..Daar doe je mensen pijn mee...' zei hij ake-
lig rustig.

'Je bent gewoon bang om klanten te verliezen.. Dat is het... Bang dat ik je zaak te schande maakt...Toch?' beet ik hem toe.

Ik was inmiddels zestien. Speelde gitaar in een punkbandje en gooide mijn kont tegen de krib. Ik was zoon van een dameskapper. Mijn vader dus.

Met een eigen zaak in dit kleine dorp. Iedereen kende mijn vader. Niet dat iedereen er z'n haar liet doen maar de middenstand in een dorp is klein en bij iedereen bekend. Ik had een vlag. Een zwarte vlag met daarop een slordig geschilderde witte A in een rondje.

Het internationale anarchisten-teken. Ik geloof dat ik toen een soort anarchist was. Dat dacht ik in ieder geval. Of dat wilde ik graag zijn. Anti alles wat met georganiseerde autoriteit te maken had. Anti-School, anti-politiek en tegen het leger.. Vooral tegen het leger. Ik moest namelijk gekeurd gaan worden voor militaire dienstplicht. Dat bestond toen nog. 14 maanden in een groen

pak op de hei liggen en met een wapen rondbanjeren. Dat was niks voor mij. Ik wilde niet. Ik wilde absoluut niet en ik zou me met alles wat ik had verzetten tegen die dienstplicht.

Ik leefde in een vrij land, toch? Hoezo vrijheid? Dat ik naar school moest kon ik toen nog net accepteren maar in het leger? Gedwongen in het leger?

In september was het altijd een drukte van jewelste in Oosterbeek.

De jaarlijkse Airborne herdenkingstocht vond plaats. De herdenkingstocht van die beroemde maar vooral ook beruchte Slag om Arnhem. Met een optocht van oude legervoertuigen, duizenden wandelaars, fanfarekorp- sen.....maar ook legereenheden. Militairen. Uit binnen en buitenland.

Canadezen, Engelsen, Polen, Denen, Noren, Amerikanen... Bewapend en wel liepen die dan door mijn straat alsof het oorlog was. Althans dat vond ik. Strak in het gelid en marcherend op de maat van de muziek stamp- ten ze mijn idee van een betere wereld aan stukken. Ze lieten zich nadrukkelijk zien in vreedstijd. Ok, de soldaten hadden dan wel een einde gemaakt aan de oorlog maar nu er geen oorlog meer was konden ze wat mij betreft ook wel buiten beeld blijven. Weggestopt in hun kazernes met hun uniformen en wapentuig. En niet in vol ornaat laten zien wie de baas was. Spierballengedoe om niks. Ik wilde die zwarte vlag buiten hangen om te laten zien dat ik het er niet mee eens was. De diepzwarte anarchistenvlag als protest tegen de bronzen knopen, gepoetste laarzen en glimmende geweerlopen. Ik moest toch kunnen zeggen wat ik wilde...

'Dat mag je ook..' zei mijn vader nog steeds akelig rustig..' Maar niet van- daag..'

'Waarom niet???????' brulde ik nogmaals.

Mijn vader deed de deur van mijn kamer dicht.

'Ga zitten..' zei hij en wees dwingend naar het bed terwijl hij mijn bureaustoel pakte.

Ik zakte op bed met de zwarte vlag in mijn handen. Mijn vader ging tegenover me zitten.

' Er lopen hier vandaag militairen mee....' zei hij en hij wees naar het raam waarachter ik het geluid van de vele mensen op straat hoorde. 'Dat doen ze om iets te herdenken..'

Ik wilde al iets terugzeggen maar hij stak zijn hand op en ik hield mijn mond.

'Je kent de geschiedenis van dit dorp... van de gevechten en de ellende. Dat herdenken we hier ieder jaar, dat weet je. Dat gebeurt hier nu al bijna 40 jaar....We herdenken de dood van duizenden jonge gasten zoals jij. Ietsje ou- der misschien...Jongens die hier naartoe kwamen om ons van de Duisters te bevrijden. Om ons vrijheid te brengen...'

Ik rolde met mijn ogen. Daar was het woord weer. Vrijheid. Na die winderige dag op dat kerkhof was ik vaak op zoek gegaan naar wat die vrijheid nou pre- cies inhield. Wat was die vrijheid nou precies. Wat hadden zij voor ons terug- gewonnen, dat we kwijt waren geraakt.

Ze hadden ons bevrijd van iets vreselijks. Dat was zeker. Ze hadden de be- zetter verdreven. Een bezetter die niet toestond dat je anders deed en dacht

dan dat zij voorschreven. Die je onderdrukte met angstrazzia's en voedselrantsoenen. Door mensen bang te maken met openlijke executies voor kleine vergrijpen. Een bezetter die je op school leerde dat de Joden het grote kwaad waren en daarom uitgeroeid moesten worden. Dat je openlijk vijandig en later zelfs gewelddadige mocht zijn tegen deze mensen. Gewoon op straat. Of in een winkel. Duidelijke en afgrijselijke onvrijheden waar je je als jongen van 16 bijna niets bij voor kunt stellen. Abstracte gegevens en verhalen van lang geleden. Dat die bezetting verdween gaf de mensen weer vrijheid. Dat begreep ik wel. Dat dat een bevrijding was leek me ook duidelijk.

Maar welke vrijheid was het nou waar ik zo dankbaar voor moest zijn.

Welke vrijheid had ik daar nou voor gekregen?

'Vanmiddag komt John McAnelly hier langs..' zei mijn vader. Ik keek hem verbaasd aan.

Ik kende McAnelly. Het was een Engelsman die na de oorlog naar Oosterbeek was verhuisd. Hij had hier gevochten en was zo veel vrienden kwijtgeraakt. Hij had ooit in het plaatselijke krantje gezegd dat hij hier naartoe verhuisd was omdat hij ze niet alleen kon laten. Dat dat als verraad aan deze dappere jongens voelde. Zelf was hij zwaar gewond geraakt en door de Duitsers gevangen genomen geweest. Alle jongens uit het dorp kenden McAnelly. Door het dorp scheurend in een oude legerjeep met legerkleding aan. En volgens Merlijn had hij nog steeds een kogel in zijn hoofd zitten. Die hadden ze er nooit uit gehaald. Een oorlogsheld. Een echte.

'Hij komt even thee drinken....en jij ook...' zei mijn vader. Hij stond op en ging de kamer uit.

Die middag zat ik tegenover een oude Engelse man met een grote snor en een kogel in zijn hoofd. Hij liet het litteken zien toen hij zijn bordeauxrode baret afnam. Ik mocht er zelfs aan voelen. Een gekke bobbel in zijn schedel bedekte het metalen overblijfsel van zijn oorlog. Hij vertelde over de gruweligheden van 30 jaar daarvoor alsof hij het over die ochtend had. Alsof hij zojuist uit zijn schuilplaats was gekropen om mij dit verhaal te vertellen, om dan weer terug te gaan.. Zijn wapen door te laden en door te vechten. Altijd maar door te vechten. McAnelly's strijd zou nooit over gaan.

'What is that about that flag...' vroeg hij terwijl hij zijn vierde koekje nam.

Ik legde hem in mijn beste Engels uit wat mijn gevoelens waren en waarom ik tegen dat militair vertoon was. Dat ik het geparadeer in die uniformen een verheerlijking van oorlog vond en belachelijk in vreedestijd. Dat ik zelf wilde kunnen bepalen wat ik daar van vond en dat ik dat kenbaar wilde maken op mijn manier. Met die vlag. Dat was mijn vrijheid. Daar waren zijn vrienden toch voor gestorven?

Ik voelde mijn vader verstrakken in zijn stoel en in zijn vel.

Ik was uitgeraasd en viel stil.

McAnelly keek naar de grond. Naar de afgetrapte bolle neuzen van zijn militaire kisten en hij ademde langzaam. Maar het bleef stil.

'Dat is inderdaad jouw vrijheid....' zei hij toen traag en bedachtzaam. 'Dat is zo.. En ik ben blij dat je dat zo voelt. En dat je mijn vrienden daarvoor bedankt vind ik eigenlijk het mooiste van alles....'

Hij keek me aan met helblauwe ogen. Jonge ogen in een oud gezicht met een rossige snor.

'Maar weet dat als je die vrijheid zomaar neemt... Als je die zwaar bevochten vrijheid altijd en overal maar opeist.... Dat je daarmee anderen iets ontnemt..'

Ik durfde bijna geen adem te halen door de zachte en beheerste toon van zijn stem.

'Deze mannen buiten hebben één keer per jaar de vrijheid om hier te zijn. Onder mekaar. Om te zijn wie ze geworden zijn door die verdomde klote oorlog. Beschadigde jongens zijn beschadigde mannen geworden. Voor altijd verminkt en verwond. Het hele jaar door stoppen ze dat weg. Beschermen ze hun omgeving tegen hun verdriet. Tegen hun woede. Tegen hun waanzin. Het hele jaar door dragen ze het masker van de gewone wereld terwijl daar onder de bommen vallen en de ledematen in het rond vliegen. Eén keer per jaar mogen ze dat masker afdoen en elkaar in de gebroken ogen kijken. Delen, huilen, schreeuwen en ongegeneerd kapot zijn. En dat doen ze..

In stilte weliswaar want echt hardop schreeuwen en huilen doen ze niet. Dat kunnen ze niet.

Maar in die dikke loden stilte van verdriet en waanzin vinden ze elkaar, hier... in jouw dorp. Lopen ze door jouw straat. Strompelen ze langs jouw huis. Het huis waar jij je vrijheid neemt waar zij voor gevochten hebben. Daar waar jij een vlag uithangt die deze mannen recht in het hart treft. In hun gebroken hart. In hun verpulverde ziel. Die vrijheid heb je... Gelukkig heb je die. Maar wat misschien nog wel belangrijker is, young man....Is dat je de vrijheid hebt om het niet te doen. Dat je kunt kiezen....Dat is de echte vrijheid.'

Hij stond op, zette zijn baret scheef op zijn hoofd en gaf me een stevige hand. Ik ging naar boven en legde de vlag op een stapel kapotte spijkerbroeken in de kast en ging naar buiten. De stoet wandelaars, fanfarekorpsen en militairen leek wel eindeloos die dag. En de zwaaiende oude mannen met hun decoraties op hun borst leken allemaal naar mij te kijken.

Vrijheid is een groot ding. Een belangrijk ding. Een beslissend ding en iets om voor te sterven. Zeker in tijd van oorlog. Maar vrijheid is ook iets heel persoonlijks. Juist iets heel erg persoonlijks. Jouw vrijheid is nooit automatisch ook de vrijheid van een ander. Sterker nog.. vaak is jouw vrijheid een deel van de onvrijheid van een ander. Zeker als je je zomaar vrijheden permitteert. Zeker als je zonder de ander te kennen vrijheden neemt. Dat doen we vaak en veel en iedere dag. Meestal is dat ook niet zo erg. Dan laat je zonder ruzie te maken of te mokken iemand voor gaan of hou je je mond omdat je geen zin hebt in conflict. Dat zijn de kleine momenten waarop jouw persoonlijke vrijheid eventjes in het gedrang komt maar waar je wel mee kunt leven. Maar als het om grotere dingen gaat wordt het lastiger. Als het om politiek gaat.

Voetbal. Of godsdienst. Dan is vrijheid opeens een scherprechter en drijft mensen uit elkaar. Dan maakt vrijheid meteen onvrij en veroordeelt genadeloos. Dan is vrijheid een loos begrip geworden. Een woord dat de lading niet meer dekt. Dan neemt vrijheid meer dan dat het geeft en maakt mensen tot elkaars vijand.

Want wie bepaalt dat een hoofddoek dragen een teken van onvrijheid is terwijl het voor veel moslima's juist het toonbeeld van zelfbeschikkingsrecht en religieuze vrijheid belichaamt. Wie bepaalt er dan wat vrijheid is? Wie bepaalt er dat alcohol drinken een zonde is en dat je daarvoor gestraft moet worden? Dat abortus moord is? Wie bepaalt dat zwarte piet zwart moet blijven terwijl dat mensen kwetst? Wie bepaalt dat Turkse politiek hier op Nederlands grondgebied mag of moet worden gepropageerd? Dat mannen die van mannen of vrouwen die van vrouwen houden van de duivel zijn? Wie stelt grenzen aan politiegeweld? Wie bepaalt er vanuit zijn godsdienst dat ik niet dood mag wanneer ik dat wil? Hoezo vrijheid... Er wordt geoordeeld en vanuit dat oordeel wordt er gescholden en bedreigd en zelfs geweld gebruikt. Waar ben je dan met je vrijheid?

Is die vrijheid dan niet vermoord door het willen halen van je eigen gelijk en de onwil om elkaar te zien voor wie we zijn en wat we willen. Hoe algemener die vrijheid gesteld is, des te meer mensen daar gebruik van maken. En des te meer mensen worden er door geraakt of misschien zelfs wel gekwetst. Het recht van de sterkste bepaalt vaak hoe vrij we ons gedragen. Is dat niet de grootste tegenstelling die je je maar kunt voorstellen? Degene met de grootste bek bepaalt wat jij wel en niet mag. Jouw grenzen, jouw vrijheden. Afdwongen via geweld, onderdrukking, bedreiging en een continue beïnvloeding door oldschool media en social media. Jouw vrijheid is geen vrijheid zolang die anderen kwetst... En dat is bijna niet te voorkomen helaas. Maar het is belangrijk dat je altijd en overal zoekt naar waar het voor beide partijen acceptabel is. Daar waar je scherp en op de grens kunt leven zoals je wil en waar je elkaar in waarde laat. Je hoeft het niet eens te zijn met euthanasie vanuit je geloofsovertuiging. Niemand zal je dwingen om daar zelf gebruik van te maken als je dat niet wil. Maar gun mij een waardig einde. Als ik zeker weet dat ik niet meer verder wil of kan. Hou me niet hier omdat jouw god vindt dat ik dat aan hem (of haar) verplicht ben. Ik geloof niet in jouw God. En dat geeft helemaal niks. Ik respecteer in alles dat jij dat wel doet. Doe er het goede mee maar laat mij mijn vrijheid om het anders te doen. Daar doe ik je echt geen kwaad mee. Wees geïnteresseerd in elkaar. Praat en leer. Laat je inspireren door de verschillen en zoek naar de overeenkomsten. Vrijheid is het juist vinden van elkaars grens en die leren kennen. Niet het jezelf terugtrekken in een betonnen mening. Vrijheid is weten wanneer je moet stoppen en vooral ook weten wanneer je het gesprek over iets zult moeten beginnen. Vrijheid is nooit klaar of af, maar schuift iedere dag op. Dan weer naar links, dan weer naar rechts. En vrijheid zal altijd voor conflicten zorgen omdat mensen dat nou eenmaal doen. Conflicten opzoeken. Maar we zijn met veel op

deze aardbol. En het worden er niet minder. En iedereen die geboren wordt is daar niet schuldig aan. Die kunnen daar niets aan doen. De miljarden kinderen die in Afrika ter wereld zullen komen voor het einde van deze eeuw hebben daar geen schuld aan. Onthoud dat... Ieder individu heeft het recht op de zoektocht naar zijn of haar vrijheid en dat zal niet makkelijk zijn. Is ook nooit makkelijk geweest. Maar als de individuele vrijheid kritiekloos opgaat in een groter geheel van het opeisen van vrijheden gaat er iets mis. Dan komen de Romeinen, of de Nazi's. Dan zijn er junta's en dictators. Dan wordt kunst verboden. Dan wordt jouw homoseksuele vriend ontslagen, of meester of juf van school geplukt.. Dan worden journalisten opgesloten en mensen met een kleur aangevallen en doodgeschoten door de politie. Dan staan mannen in bomberjacks te schreeuwen dat er ergens een piemel in moet en wordt er vuurwerk gegooid naar een huis waar mensen opgevangen worden die gevlucht zijn voor oorlog.

Dan worden er varkenskoppen voor een moskee gelegd of bommen opgeblazen op een vliegveld. Jongeren doodgeschoten in een club. Mensen op straat doodgereden. We verliezen met z'n allen als de vrijheid van de één belangrijker gevonden wordt dan de vrijheid van de ander.

Natuurlijk zijn er universele vrijheden zoals de rechten van de mens. Vastgesteld om vrijheden en recht te waarborgen zodat je je er op kunt beroepen op het moment dat die vrijheden geweld aangedaan wordt. Maar hoe vaak sinds de vaststelling van die Mensenrechten zijn ze al geschonden? Gisteren nog. Vanmorgen nog. Nu terwijl ik hier sta en morgenochtend weer. De vrijheid voor iedereen om op deze aarde te mogen leven vinden we alleen als we er iets voor over hebben. Als we er iets voor willen opofferen. Want met het nemen van jouw vrijheid, ontnem je de ander automatisch een stukje van het zijne of hare. En dat kan en mag alleen als je het samen doet. Als je dat samen bevecht en najaagt. Misschien wel de grootste opdracht voor de mens. Meegegeven door het leven. Je mag alleen maar nemen als je ook kunt geven en andersom. Dat kunnen wij namelijk als mensen. Door het feit dat we kunnen denken en beslissen. En inderdaad. Omdat we de vrijheid hebben om te kiezen..Om het te doen.....of om het niet te doen.

Een maand na de wandeltocht en het bezoek van John McAnelly zat ik hard te blokken aan een proefwerk Aardrijkskunde toen er een hard getoeter klonk onder mijn raam. Ik stond op van mijn bureau en liep naar het raam waaruit een vlaggenstok stak met een grote zwarte anarchistenvlag er aan. Ik keek naar beneden en zag een man met een rossige snor en een bordeauxrode baret in een oude legerjeep. Toen hij me zag lachte hij zijn tanden bloot. Hij wees op de vlag, stak zijn duim op om vervolgens gas te geven en de hoek om te scheuren....John McAnelly heeft de rest van zijn leven in Oosterbeek doorgeleefd. Of misschien wel doorgevochten. Zijn strijd was voor altijd en eeuwig. Verminkt, geestelijk verwond maar strijdbaar en onophoudelijk. Uiteindelijk is hij op het slagveld dat zijn leven was, gestorven. Misschien ook wel een beetje voor onze vrijheid....

In ieder geval voor die van mij....

Eric Corton